

BISERICA SI SCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.



ABONAMENTUL:
Pe un an 100 Lei
Pe jumătate de an . . . 50 Lei

Apare odată în săptămână: Duminica

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Eminescu N-rul 18.
Telefon pentru oraș și județ: 268.

PREDICĂ

rostită de P. Sf. Sa Episcopul GRIGORIE la sfințirea bisericii din Igrış (Bănat) în 13 Mai 1926.

„Iată cortul lui Dumnezeu cu oamenii și se va sălășli cu ei și ei vor fi noroade ale Lui”. (Apoc. 21 v. 3.)

*Prea Cucernici și Cucernici Preoți!
Iubiții mei fii duhovnicești!*

Aceste cuvinte le-a auzit sfântul Evanghelist Ioan, aflându-se pe insula Patmos. Ele ve-

neau din cer și astfel trebuie să ne dăm seama că oglindesc un adevăr mare. Ele oglindesc adevărul că biserica lui Hristos dela întemeierea ei și până astăzi a chemat la sine popoarele lumii.

De ce le-a chemat iubiților? Pentru că Mântuitorul după înălțarea sa la cer a căutat să împlinească cele cuprinse în proorocia lui Ioan: că se va sălășli cu oamenii. Prin biserica întemeiată de Dânsul s'a sălășliut cu oamenii în toate timpurile.

Avem datoria să știm cum a luat început această biserică, cum s'a răspândit și cum s'a susținut.

Biserica lui Hristos nu era o operă omenească, deci Mântuitorul nu caută ale sale în această operă. Mântuitorul își îndreaptă privirea spre împlinirea voinții Tatălui Ceresc.

Dar nu numai privirea, ci și învățătura sa. Un Duh mai înalt grăește din trânsul și ne descopere ce suntem noi oamenii și ce trebuie să fim. Nu ca om face acestea căci nici un om

n'a făcut pe orbi să vadă, pe schiopi să umble, pe surzi să audă și pe morți să învieze. Și la urmă Cel nevinovat moare pentru vina altora, dar mormântul său este înviere, crucea lui stâlp de biruință, în jurul căreia oamenii cum se cade ai tuturor timpurilor și neamurilor, se adună și se închină.

Prin toate acestea a întemeiat biserica sa, fiind Dânsul piatra cea din capul unghiului (Efes. 2 v. 20). Și cui credeți că a încredințat continuarea operei sale? Unor oameni puternici ai zilei, cari joacă la burse, la alergări de cai și umblă după câștiguri neiertate? Nu! El încredințează biserica sa la 12 pescari săraci și neînvățați ca să învețe pe cei deștepti ai lumii, precum a zis Mântuitorul: „Mărturisescu-mă ție Părinte, Doamne al Cerului și al Pământului că ai ascuns aceasta de cei înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pe ele pruncilor” (Mat. 11.)

Acești neînvățați erau săraci, dar învățau pe cei bogăți, ei cei fricoși

învățau pe biruitorii lumii și arătau că printr'ansii se sălășluește Dumnezeu între oameni. Afară de Sf. Evanghelist Ioan toți apostolii au suferit moarte de martir. Dar în anul 58 după



Hristos marele apostol Pavel putea scrie în epistola către Romani că, credința creștină se propoveduește în toată lumea.

Locuitorii din India au o poveste foarte frumoasă. Un tată luă un măr, copt, îl desfăcu în două și întrebă pe fiul său: „Ce vezi?” Fiul îi răspunse că vede mai mulți sâmburi. Atunci tatăl a zis către fiu să spargă un sâmbure și să-i spună ce vede într'ânsul! — „Nimic” — zise tânărul. Bine, — răspunse bătrânul, tu nu vezi nimic, dar din sâmburele acesta, crește pomul roditor!

Așa a fost la început cu biserica și creștinismul. Ochiul omului nu vedea poate ființa lui la început, dar iată că abia la 58 de ani după Hristos, învățătura lui Hristos nu mai poate fi oprită de nici o putere omenească. Adevărat este că s'a pornit o goană nebună contra bisericii creștine. Filosofii și învățații veacurilor au început să atace învățătura Domnului iar în provinciile romane cu foc și sabie s'a pornit lupta contra bisericii. Incepând cu Nero dela 54 după Hristos și până la Constantin Cel-Mare zece persecuțiuni cumplite s'au abătut asupra bisericii, dar Crucea a biruit.

Cum s'a lăsat această biruință?

Prin puterea învățaturii creștine. Ea a biruit înțelepciunea lumii, pe puternicii zilei, pe oamenii plăcerilor trupești. Dumnezeu i-a dat puterea să biruiască prin suferința unui Ignatie, Clemente, Ireneu, Atanasie, Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz și alții.

Să ne întrebăm ce a susținut biserica în aceste biruințe? Oare împotriva atacurilor a făcut ea tranșee cum se fac astăzi de țările lumii? Oare au apărat-o împărații cu oștirile lor? Nu! Nu! A apărat-o cel ce a zis: „Iată eu cu voi voi fi până la sfârșitul veacurilor”. Și este încă o viață creștinească adevărată între oameni și azi, deși scrierile imorale strică tineretul, luxul și necumpătarea și lăcomia se întâlnesc pretutindenea!

Cugetați acum asupra numărului mare de mucenici și apostoli ai bisericii. Mai este oare cineva între noi care să nu recunoască bisericii puterea mântuitoare? Nu suntem oare datori a zice că prin biserică D-zeu s'a sălășluit cu oamenii? Suntem datori iubitorilor, dar aceasta nu ajunge. Și am fi datori încă să ne gândim, la bunurile ce ni-le-a dat biserica ortodoxă română: ni-a susținut legea, limba, sufletul. Dar nici aceasta nu ajunge. Să ne amintim ce a fost omul față de Dumnezeu în tot timpul! Ca o picătură față de marea nemărginită. Nu-i mirare că patriarhii ridicau altare lui Dumnezeu, unde li-se arăta. Evreii cinsteau sicriul legii și templul din Ierusalim, eră cel mai sfânt

loc, unde Evreii se adunau din toată lumea la jertfe, căci numai acolo se puteau aduce jertfe. Când Evreii erau în Babilon, templul din Ierusalim eră nădejdea lor întreagă.

Dar iată că biserica jidovească eră pregătită numai spre biserica lui Hristos și dacă era atât de cinstită, cu atât mai mare cinste se cuvine bisericii lui Hristos. Dumnezeu este în tot locul de față și deci în tot locul trebuie să fim curați înaintea Lui. Cu atât mai curați trebuie deci să fim în bisericile noastre, unde este Scaunul cel Prea Înalt al lui Dumnezeu, căci în Sf. Cuminecătură Hristos este în mijlocul nostru. În templul jidovesc nu era așa. Acolo era așa numita curte a păgânilor, cari încă puteau intra, deși nu cunoșteau legea lui Moisi. Apoi urma templul întâi, în care numai Israeliti puteau intra, după spălările prescrise. Apoi venea locul numit sfânta, unde intrau numai preoții la jertfe. În sfârșit venea sfânta sfintelor, în care numai arhiereul putea intra, odată pe an. Acolo se păstra sicriul legii, mana și toiagul lui Aron, ca umbre ale Celui Ce era să vie.

În biserica noastră Hristos este de față în Sf. Cuminecătură. Toți putem intra la Dânsul, cari voim să ne împărtășim cu trupul și sângele Lui. La Evrei nu se sălășluiseră Hristos, dar în biserica creștină Hristos este cu noi și noi cu Hristos. De aceea se face sfîntirea bisericii, se sfîntesc pietrele, masa de pe Altar, toate, dar toate, spre a putea fi vrednică să primească pe Hristos. Mai de mult nici nu puteau intra mincinoșii, necurații, concubinii; azi intră, dar se cere dela ei să se îndrepteze căci ochiul lui Dumnezeu vede toate.

Biserica vă ajută, aici e amvonul ei din care vi-se vorbește despre îndreptare, aici vă spovediți, vă cununați, aici e corul din care se cântă. Aici sunt moaștele sfinților aducându-ne aminte să-le urmăm credința, aici sunt icoanele sfinte. Ele să ne facă a asculta predica, chiar dacă e muștrătoare, căci măsura lumii nu e bună pentru cuvântul Crucii. Judecata lumii vă face să păcătuiți contra Duhului Sfânt, care inspiră pe preotul cuvântător. În scaunul mărturisirii să faceți dovada unei vieți mai înalte. Cântările să vă înalțe sufletele. „Văzut-am lumina cea adevărată, luat-am duhul cel ceresc”, să se prefacă în fapte.

Aduce-ți cu voi la biserică duhul rugăciunii.

Veniți îmbrăcați cu cea mai mare cuviință.

Veniți la timp la biserică!

Peste tot să o cercetați. Creștinul adevărat nu merge în timpul slujbei decât la biserică. În copilăria mea, într'un sat de munte, un prieten mă chiamă să văd zăpada și ghiața

din munte în timpul slujbei. Tatăl său l-a auzit și i-a zis: Fiule, destulă gheață e în inima ta, că nu s'a încălzit pentru Hristos, despre care ai auzi dacă ai merge la biserică". Acel părinte ne-a trimis apoi la biserică.

Așa să facă toți părinții. Voi, iubiții mei, arătați că sunteți vrednici urmași ai celor cari au zidit această biserică, ce s'a renovat și sfințit azi. Ați jertfit ca ea să se renoveze. Fiți și pe viitor pilde de urmat. Nu uitați că Dumnezeu Vă binecuvintează. Lăsați ca binecuvântarea să intre în casele voastre cât mai pline de copii: Copii sunt o binecuvântare, când alături de voi pot lăuda în biserică pe Dumnezeu.

Vă mai îndemn să țineți la legea ortodoxă în întregime. Ajutați pe preoți să o poată apăra față de toate primejdiile. Luați pildă dela eroii, a căror prăznuire o săvârșim azi și despre cari vi-se va vorbi separat. Aduceți-vă aminte că Domnul s'a înălțat la Cer ca să facă loc tuturor celor ce-L vor urma pe Dânsul, Amin.



Cuvântul lui Dumnezeu și sufletul oamenilor

de Arhimandritul POLICARP P. MORUȘCA.
(Continuare.)

În acea minunată zi a pogorării Duhului sfânt și-a luat începutul, s'a întemeiat *Biserica lui Hristos*, cea „una, sfântă, sobornicească și apostolească” al cărei cap nevăzut este Hristos, iară Duhul sfânt a rămas pe vecl îndreptătorul ei până la sfârșitul veacurilor.

De atunci vestitoare și tâlcuitoare îndreptătită a descoperirii dumnezeiești a rămas Biserica, „stâlp și întărire adevărului” (I. Tim. C. 3 v. 15); întâi prin Apostoli, apoi, în continuare prin Episcopii ei așezați de sf. Apostoli și prin preoții sfințiți de episcopi, din mâinile cărora și-au primit puterea și în numele cărora lucrează și săvârșesc cele sfinte, întru folosul sufletesc și spre mântuirea creștinilor.

Greaua înțelegere a multor locuri din Biblie a dus pe mulți în rătăcire, pentru nepregătirea lor, pentru necurăția și păcătoșenia lor, pentru neputința sufletului și trupului lor, dacă ei n'au întreat și n'au ascultat de Biserică, în privința tâlcului Sfințelor Scripturi.

Acest neajuns a îndemnat *biserica papistașă* — a papei dela Roma — să oprească citirea Bibliei din partea credincioșilor și să o îngăduie numai preoților și celor luminați și pricepuți. Dar aceasta încă e o greșală. Cuvântul mântuirii nu s'a propovăduit numai pentru preoți și pentru cei învățați. Ci mai vărtos el

s'a îndreptat de Hristos către cei mulți și nepricepuți, către nemernici și sârmani și disprețuiți, căci aceștia aveau nevoie mai mare de un reazăm de înălțare din starea de umilire și ticăloșie, în care se aflau. Pe aceștia i-a chemat mai întâi la mântuire Domnul: „Veniți către mine toți cei osteniți și însărcinați și eu vă voi odihni pe voi” (Mat. C. 11, v. 28).

Biserica noastră ortodoxă n'a săvârșit această greșală de a îngădi și încuia cu peceti cuvântul lui Dumnezeu, de către cei mulți, păstrându-l pe seama unora numai.

Biblia și sectele religioase.

Dar ea n'a căzut nici în rătăcirea și mai păguitoare a *bisericii protestante* (luterane evanghelice, unitare) care, împotriva bisericii papistașe, a deschis drum slobod fiecărui cititor să înțeleagă cum vreă și să aleagă ce-i place din Biblie, fărimțând credința și Legea Domnului în atâtea părți și feluri, câte capete de oameni. De aici s'au născut mulțimea *sectarilor*, răspândiți în toate părțile, sub numele de: *bapțiști, anabapțiști, adventiști, adventiști reformiști, nazareni, studenți în Biblie, presbiteriani, congregaționiști, cvekeri, pietiști, creștini după Evanghelie, inochentiști, teodoristi, pentecostaliști, stundiști, duhoborți, molocani*. . . ziși și *pocăiți, sâmbătari* și câți alții pe cari bunul Dumnezeu din ceruri îl mai știe că sunt împărțiți în vre-o 140—150 de feluri de secte.

Biblia e *asemenea unei farmacii*, în care tot ce se află e de preț. Dar dacă bolnavul, care nu cunoaște felurimea și puterea leacurilor, își alege pe nimerite vre-un leac și-l folosește, în loc de a se vindeca de boala lui, se poate întâmpla să se învenineze și să moară. Numai cei pricepuți în ale farmaciei pot să aleagă leacul potrivit și sigur, după îndrumările doctorului. Așa și sfânta Scriptură. Numai Biserica învățătoare are dreptul să o propovăduiască și să o tâlcuiască, prin preoții săi luminați, potrivit adevărului pus înrânsa de Dumnezeu și de unul născut Fiul său.

Iată scris este în Lege dreptul tâlcuirii sfințelor Scripturi numai de către preoți: „*Iar de va fi un lucru, care să nu-l poți lesne deslega... atunci sculându-te să te sui în locul care-l va alege Domnul Dumnezeuul tău, ca să chieime numele Lui acolo. (adică biserica) Și vei merge la preoți și ei cercând vor spune ție și vei face după cuvântul care-ți vor spune ție și să păzești foarte, ca să faci toate câte-ți vor rândui ție. După legea și după judecata care-ți vor spune ție să faci, să nu te abați dela cuvântul care ți-l vor spune ei, deadreapta sau de a stânga. Și omul care se va sumeți ca să nu asculte de preotul, care pururea slujește numelui Domnului Dumnezeu, să moară omul acela”... (A. II, Lege, C. 17 v. 8—12). Iară prorocul Malahia adaogă: „Că buzele preotului vor păzi știința și legea vor cerca din rostul lui, că îngerul Domnului atot țiitorului este”. (C. 2 v. 7).*

Dar nici preoții nu pot tâlcui după voia și după socotințele lor ci sunt ținuți să facă tâlcuirea Scripturilor, după lămuririle și îndrumările date de Biserica lui Hristos, cea drept credincioasă, una sfântă sobornicească și apostolească, adică după cum a rămas moștenire dela sfinții părinți și dela părinții bisericești, cari mult au ostenit și s'au trudit ce când Scripturile, pătrunzând în adâncimile înțelesului lor, punând locurile greu de priceput în legătură cu altele asemănătoare, până ce adevărul a ieșit la lumină întreg și deplin.

(Va urma.)



Conferință

cețită în colegiul de primăvară a preoțimii tractului Timișoara.

„Mergând învățați...”

Cu aceasta poruncă, simțită viu în suflete, au început apostolii misiunea de regenerare și înălțare sufletească-morală a omenirii.

Insufleții de focul credinței, întăriți de puterea convingerii adevărului, pe care-l propagau, cei douăsprezece mucenici ai lui Hristos au cutrierat lumea.

Uriase sfertări s'au cerut să se reformeze sufletește viața oamenilor în duhul blândului, Iisus și să se așeze o nouă temelie vieții sociale, — aceea a iubirii de aproapele, — din care să țâșnească și prin care să trăiască și să se fortifice în suflete adevărata fericire.

Nu este lucru imposibil să ne imaginăm proporția aceluiași uriaș succes moral realizat, — sub paza Duhului sfânt, — de mucenicii lui Iisus, dacă ne dăm seamă de rățicirea, întunecimea, răutatea, și nedreptatea, în care orbeca întreaga viață socială pe timpul și înainte de Iisus, când și la poporul ales era între poruncile legii lor să urăști: „Să urăști pe vrășnăsul tău”. (Mt. 5. 43.)

După munca de apostolie a celor douăsprezece smeriți pescari, ai Genisaretului, continuată de învățăcelii lor, ce tablou minunat de iubire, încredere, curățenie morală, am putea găsi mai plastic, decât viața celor dintâi veacuri creștine?

Nu este greu să ghicești apoi durerea pe care o simte un bun creștin, când privește prin atmosfera de aur a însuflețirii și tăriei de credință în Hristos a acelei vremi, la frământarea și adâncirea oamenilor în preocupări din ce în ce tot mai îndepărtate de matca vieții adevărat creștine; viața care să aibă la bază dreapta credință vie, speranța neștrămutată și iubirea neșovăieinică în Dumnezeu.

Raportând acelea vremi la zilele noastre prin analogie rezultă, că rolul măreț, de regenerare socială, pe care în mod atât de strălucit l'au îndeplinit sfinții apostoli atunci, revine azi smeriților slujitori ai altarelor.

Lipsiți de scutul și apărarea direcției lumesti de atunci, fără învățătură mai înaltă a vremii, în număr disparent cu uriașa cantitate de făină, pe care trebuia să o dospească sfântul aluat al adevărului;... defăimați, urâți, alungați, dar inspirați de focul credinței, cu ochii sufletului lor veșnic ațintiți spre Iisus, Dumnezeescul învățător, pe care-l vedeau binecuvântându-i de pe cruce... n'au ezitat o clipă... și au biruit.

Școala, marea școală a celor trei ani, în cari au însoțit și ascultat pe Hristos, a străbătut toate fibrele sufletului lor, a transformat total gândul și felul lor de a fi, așa că adăogându-se la aceasta școală inspirația, întărirea lor prin Duhul Sfânt n'a mai fost putere în lume, care să-l poată împiedeca în predicarea lui Hristos cel răstignit.

Cu ochii sufletului meu văd pe fericitul candidat de teo al zilelor noastre, părăsind porțile seminarului, — și el după trei ori patru ani de școală, — cu intelectul încărcat de teorii și sufletul copleșit de iluzii.

O tânărul și iubite coleg! de ai putea ghici înțelesul adevărat al cuvintelor lui Hristos: „*lată Vă trimit oi, în mijlocul lupilor*”, cât de repede s'ar spulbera toate visurile tale. Peste fața ta senină ar trece umbra unor griji serioase. Ai vâri numai de-ât în adâncul v' unui buzunar, sau ai arunca chiar departe dela tine lista fetelor bogate, clasate după avere și vrâstă, compusă cu colegii în oarele pierdute ale vieții tale din seminar. Și gândind tot mai intensiv la marea îndatorire, pe care o are un preot conștient într'o parohie, pare că ț'ar fi greu de gândurile ușoare copilărești; de cari te-ai lăsat stăpănit.

Dar nu trebuie să te rușnezi, că nu ești tu singurul, care te-ai gândit la case pompoase, la curți largi, la trăsuri cu arcuri, la comoditate, la zestre mare la legături, poptele, sesiuni și venite grase.

Departa dela mine gândul de îndreptățire de-a arunca peatră! Suntem cu toții leșiți din aceeași școală, din care am scăpat eu ieri, ... tu azi. Suntem elevii aceluiași sistem, care bagseamă n'a avut putere să transforme gândurile noastre, să ne pregătească o bună dispoziție sufletească congruentă cu misiunea evanghelică, — care să facă să ne înălțăm de bucurie și fericirea unei singure și adânci preocupări a aceleia, care a aprins sufletul Apostolilor când li-s'a spus: „Mergând învățați...”

Și va fi cu atât mai mare durerea cu cât au fost iluziile tale mai multe și mai intensive, căci ele sunt iluzii și iluziile se spulberă; iar tu în cele mai multe cazuri nu vei afla la parohii visatele case confortabile ci hurube dărăpănate, triste semne ale tragediei încheiate din trecutul nostru. Vor trece anii cu strămutări dese și amare, cu năcazuri pentru cult, bir, stole și locul iluziilor tale îl vor lua decepțiunile, după senzibilitatea firii tale. Și te vei convinge tot mai mult, că în lume este multă răutate; că adesea cele mai curate gânduri ale tale sunt răstălmăcite, ca să poți fi supărat. Și atunci vei trăi cu adevărat și vei înțelege nerăsturnatul adevăr cuprins în cuvintele spuse Apostolilor: „*In lume năcaz ve-ți avea...*”

Și acum vremea trece ca un vis te vei pomeni cu peri albi și cu o familie mai mică sau mai numeroasă și pornit de instinctul de conservare te vei pune la muncă să câștigi; singurul gând care te va absorbi și stăpâni în fine. Ca o justificare vei repeta și tu acompaniind pe colegii tăi, dictonul epicurean: „*primum vivere deinde filosofari*”; iar peste gazetele primite și peste biblioteca ta, adunată în tănărețe se va așeza praful tot mai gros și mai gros; în proporția în care te vei încânta de lărgirea curțiilor și avuțiilor tale.

Așa viața reală va face din tine tânăr plin de iluzii; azi, mâine, un bărbat copleșit de griji mărunte. — iar ca să te amăgești că și tu ești cineva, te mai avâți eventual în lupte politice. Tot atâtea griji și preocupări cari stâng în suflete tot focul însuflețirii

și topesc și puținul oleu, — rămas dintr'o școală și ea insuficientă — în candela sufletului tău de muce-nic al lui Hristos, dacă nu vei lupta mereu să-l spo-rești prin luminarea ta și fapte bune.

O ce durere ar fi când peste conștiința ta de preot, s'ar lăsa lespedeaa grea a nepăsării și ai uita cu desăvârșire că „tu ești sarea pământului. Dară dacă sarea se va strică cu ce se va sără? Intru nimic nu mai este de treabă fără numai a-se arunca afară și a-se călca de oameni?”

Grea osândă, triste perspective pentru sufletul unui preot.

Dar poți tu oare șovăi și să te lași biruit de micile hărțueli ale vieții? Avea-vei dreptul să neglijezi îndatoririle tale de-a învăța și a duce la bun sfârșit mântuirea sufletelor încredințate ție spre păstorie?

Nu! Nici odată chiar de ai trece și prin clipe de dureri mari, căci tu ai un ideal pe Hristos, pe sfinții Adostoli — a căror urmaș ești — și cari n'au șovăit nici odată; ai un izvor de inspirație în viața și faptele înaintașilor tăi. (Va urma)

Biserica Activă II: Filosofia

de Prof. Caius Turlicu.

(Continuare)

Logica veche, tradițională trată despre noțiuni și definiții. — Cu aceste însă nu se exploatează întreaga problemă a logicei. Ea trebuie să ne arate și aplicarea metodei proprii a ei. De aceea cere *Wundt* ca logica să trateze și despre definiția și împărțirea noțiunilor, tot așa și despre diferitele moduri de definiție: inducțiune și deducțiune, analiză și sinteză.

Cât privește istoricul logicei, învățătura ei o găsim deja în timpuri foarte depărtate. Necesitatea de a formula legile generale ale cugetării s'a simțit în sânul școlii *megaraice* (sec. IV. n. Cr.) când discipolii ei au dubitat în posibilitatea judecăților drepte, mai apoi când *sofiștii* (sec. V. n. Cr.) prin vorbăria lor stearpă au nuzuit să încurce pe adversarii lor. Logica sistematică însă se naște numai după *Socrate* pune în evidență cerința cunoașterii raționale și *Platon* cercetează definiția și împărțirea noțiunilor și indeosebi după *Aristotel* stabilește legile deducțiunii și definițiunii. A evoluat apoi în școala *stoică* (I. n. Cr.) și s'a dezvoltat apoi cultivată de filozofii scolastici ai evului mediu prelucrându-se formele deducției și aducându-se în uz o seamă de termeni noi. Ca bază a rămas și pe mai departe logica aristotelică. Aceasta o prelucră în sec. XVI. umanistul *Petrus Ramus* scoțind manualul de logică cu puțină osebire de acela pe care îl găsim și azi.

Un substrat nou primește logica în opera *Novum Organon* (față de „*Organon*”-ul lui *Aristotel*) al lui *Bacon de Verulam*, care neglând pe *Aristotel* scoate la suprafață inducțiunea, în contrast cu deducțiunea acestuia. Cu toate acestea logica aristotelică se menține și pe mai departe. Prin crearea modului de tratare transcendentă de către *Kant* și logicei se croiește

un nou drum, care exagerat de *Hegel* dă naștere *logice-metafizice*. În opoziție cu aceasta s'a născut logica modernă: *experimentală*. Aceasta poate avea mai multe caractere după cercul în care se mișcă și după sfera ce cuprinde. Astfel cel *psihologic* când ia la temelie legile psihologice ale gândirii, *noetic* când nu rămâne numai în cercul restrâns al legilor formelor gândirii, ci cercetează și marginile cunoașterii, *matematic* în privința formulelor și *metodologic* când cercetările gândirii le efeeuește cu ajutorul diferitelor metode științifice ca d. ex. cu ajutorul doctrinei inductive alui *John Stuart Mill* ori *Wilhelm Wundt*. Tot așa îi dă mai nou *Ernst Mach* logicei un nou caracter numindu-o de *economie generală a gândirii*.

Logica dintru început și până azi a stat în strânsă legătură cu *gramatica*. Subiectul și predicatul, obiectul (complementul direct) adjectivul atribut și verbul sunt deosebiri poate chiar mai distincte din punct de vedere logic. Atât logica cât și gramatica dela început au stat în serviciul filozofiei. Ocupația cu problemele lor ne duce la o cercetare corectă filozofică.

CAP. VI.

Filosofia cunoașterii.

1. Noetica.

„Noetica” este un cuvânt de origină latină, cu care s'a botezat disciplina filozofică care „are de obiect condițiunile, principiile și legile după cari se produce cunoștința și după cari se întemeiază certitudinea și adevărul” zice *Wundt* (Logica I. Absch. V—VI). Se întregește de altminteri reciproc cu logica, care se ocupă de forma cunoașterii, pe când ea se agită de două probleme: a *naturii* și *originii cunoașterii*.

Problema primă se întrebă *ce este cunoașterea?* La aceasta răspund deosebit una de alta concepțiile: *realismul* și *idea'ismul* (sau fenomenalismul). A doua problemă întrebă: *în ce chip se face cunoașterea*, la ce ne răspund: *empirismul* și *raționalismul*.

Nainte de a trată aceste probleme cu disciplinele lor, să ne clarificăm noțiunea „cunoașterii”. Când zic că *cunosc* trecătorul de pe stradă înseamnă, că îi știu spune numele, am unele relații despre el și ocupația lui, am trăit ambli împreună mai multe evenimente — deci ne cunoaștem. Am adevă un cuprins oarecare ce se referă la persoana lui. „*Orice cunoaștere* — zice *Ierusalem* — *nu este altceva decât prinderea unui conștinut, ce se deosebește de celelalte cunoscute de mine*”. Cunoașterea presupune *existența* unui lucru ce se află independent de subiectul cugetător. Ea nu se bazează numai pe observarea simțurilor, ci și pe *prelucrarea* acestor observări de către subiectul cugetător. Cunoașterea așa dar se compune din două acte: observarea simțurilor și actul intern de judecată.

(Va urma.)

* Primireă Dlui ministru Vasile Goldiș la Arad.

Încă în miezul zilei de 11 Maiu, cu o viteză de fulger, să răspândește știrea, că Dl ministru V. Goldiș, la 12 l. c. oara 11 $\frac{1}{2}$ a. m. sosește la Arad. În conștință să fac din partea celor competenți, toate pregătirile de întâmpinare, în cât la sosirea acceleratului, peronul gării din Arad era arhipliu de intelectuali; dame cu buchete de flori, domni din oras în frunte cu autoritățile, precum preoți, notari și țărani din județ purtând stindardul nostru. La oprirea trenului, în uralele publicului, apare Dl ministru V. Goldiș. Il întâmpină Dl general Prodan, urându-i bun sosit. Urmează Dl prefect V. Boneu, apoi primarul orașului Robu. În numele Ven. Cons. vorbește Prea Cuc. asesor ref. bis. Mihai Păcățian. Pentru minoritarii maghiari Barabaș, pentru sârbi Prea Cuc. protopop sârbesc, apoi dl Müller pentru nemți și în sfârșit țaranul Poileac din Cermelu, — comuna natală a Dlui Ministru — dorindu-l deplină vigoare, întru cărmuirea rodnică a neamului nostru vrednic de o mai bună soarte. Dl ministru postat în fața publicului de pe peron rostește, întru'n elan de însuflețire, un discurs scurt, dar pătrunzător, clarificându-și rostul eșirii din pasivitate la o viață politică activă, chemat la aceasta de M. S. gloriosul nostru Rege, și mânat de dorul de-a-și pune toate forțele suflatești și fizice pentru ridicarea ardelenilor și a neamului întreg la locul și cinstea ce i-se cuvine între popoare. Aduce elogiul, casei domnitoare și vitezei armate române. Incheie zicând: „Am venit nu atât ca ministru, ci deosebi ca luptător, luând steagul în mână și traversind satele județului, pentru a afla, dacă să mai păstrează în sufletul țaranului român, numele lui Vasile Goldiș“. — Mulțumește pentru frumoasa manifestație, iar publicul ovaționează prelung.

Terminată primirea Dl ministru Goldiș, acompaniat de prefectul V. Boneu, ocupând loc în automobilul încunjurat de călăreți. În fruntea convoiului de automobile și trăsuri își face intrarea în orașul frumos decorat, descinzând la propriul cămin. Prezența publicului atât de numeros a fost adevărată manifestare a însuflețirii și recunoștinței datorită celui mai conștient membru a-l partidului național român și celui mai activ fiu a-l acestui județ în luptele de desrobire culturală și politică din ultimii patru decenii. Această manifestare pentru Dl ministru V. Goldiș a fost un bun augur, ba mai mult, a fost prinosul de încredere și devotament adus din toate unghiurile județului Arad. Deci bazați pe acest prinos îi urăm: cu Dumnezeu înaintel!

A. P.

Cariera de industrie și comerț.

După războiu industria și comerțul au luat o dezvoltare mai avântată și astfel mulți orfani de război și copii dela sate au fost îndreptați la orașe la diferite meserii și la comerț, prin ce s'a pus la ordinea zilei problema ocrotirii ucenicilor.

Orașul Timișoara a înființat 4 cămine în cari ocrotește azi la 500 de ucenici având toate locurile ocupate.

Societatea pentru sprijinirea tineretului român la

industrie și comerț numită „Meseriașul“ din Timișoara, ținând seama de importanța pe care o prezintă ucenicii români în ceea ce privește organizarea meseriilor și propășirea vieții noastre economice, și-a fixat de scop în statutele sale ajutorarea cu îmbrăcăminte și plasarea tineretului român la industrie și comerț afară de orașul Timișoara, pe teritoriul județului Timiș-Torontal, în localitățile: Jimbolia, Săn-Nicolaul-Mare, Periamoș, Biled, Lovrin, Aradul-nou și Lipova, centre de plasă cu industrie și comerț dezvoltat.

Orfanii de război precum și copiii familiilor sărace de pe sate, lăsați în grija sorții ar fi condamnați a rămânea de servitori trăind toată viața în meserie. Așezați însă la meserie și la comerț ajung la o viață mai civilizată și bună stare economică și nu rămân pentru toată viața servitorul capitalului.

Comitetul societății „Meseriașul“ apelează deci în mod stăruitor la intelectualii satelor românești cu rugămintea de a indemnna pe părinții și rudele tineretului orfan și sărac, — băeți trecuți de 13 ani, deștepți și deplin sănătoși — ca să-și trimită copiii la industrie și comerț.

În timpul uceniciei, de 3—4 ani, acești băeți vor fi așezați la patron acasă cu întreaga întreținere, inclusive îmbrăcăminte și stau sub supravegherea comitetului societății, pe care o exercită prin organele sale locale și dela centru.

În orașele susamintite aplicați la meserii și comerț au acel favor, că învață limba germană, care este o limbă mondială, de care maestrul și comerțiantul are nevoie în toate locurile și timpurile.

Băeții se vor prezenta la secretarul societății, Dl Nicolae Nicorescu, Timișoara-Iosefin Str. Gh. Pop de Basești 22. — Aducând cu sine următoarele efecte: 2 rânduri de rufe, 1 rând de haine, o păreche de ghete, 1 pălărie și actele: 1. Act de naștere. 2. Certificat școlar. 3. Certificat medical că băetul e deplin sănătos și apt pentru meserie.

Totodată întreagă corespondența, în aceasta chestie să se adreseze acum numitului secretar al societății.

Cumunicat.

Ministerul Cultelor și Artelor cu Nr. 13 882 din 16 Aprilie a. c. ne face cunoscut, că Archiepiscopia Chișinăului a scos pe preotul Vladimir Peacov din toate serviciile ce ocupa, punându-i în vedere a părăsi țara.

Comunicând aceasta dispunem, ca în cazul când acest preot refugiat din Rusia și-ar face apariția în cuprinsul Eparhiei Aradului, să nu fie lăsat a săvârși funcțiuni preoțești.

Arad, din ședința Consiliului eparhial ținută în 28 Aprilie 1926.

Dr. Grigorie Gh. Comșa m. p.
Episcopul Aradului.

INFORMAȚIUNI.

Aniversarea P. S. Sale părintelui Episcop Dr. Grigorie Gh. Comșa. Joi în 13 Mai l. c. P. S. Sa Domnul Episcop *Dr. Grigorie Gh. Comșa* a împlinit vârstă de 37 ani. Cu acest prilej dăm în numărul de acum al revistei noastre fotografia P. S. Sale, urându-i ca bunul Dumnezeu să-i ajute să-și îndeplinească programul vast ce și-a întocmit pentru fortificarea bisericii noastre. Intru mulți ani Stăpâne!

P. S. Sa Episcopul Aradului în vizitații canonice. Vizitațiile canonice întreprinse de P. S. Sa Episcopul Aradului Dr. Grigorie Gh. Comșa în vremea scurtă de 8 luni, în 50 de parohii, i-și iau cursul înainte, de astădată în Bănat. Incepând cu ziua de Miercuri 12 Maiu, vor fi cercetate și se vor răspândi adevărurile evanghelice și iubirea de glia strămoșească în 7 comune fruntașe din județul Torontal, protopopiatul B.-Comloș.

Vizitația canonică se va face după următorul itinerar:

Miercuri în 12 Maiu l. c. la orele 3 d. m. P. S. Sa Episcopul Grigorie și suita sa cumpusă din P. C. Sa Arhimandritul P. Morușca, M. Păcățian, I. Cioară și Simion Stana vor pleca în 2 mașini, cu direcția spre comune Periam, unde sosesc la orele 4, iar de aici vor pleca la Igrîș, unde se va oficia Vecernia și mâine zi Joi în 13 Maiu se va oficia sf. Liturghie și sfințirea bisericii de aici.

La oarele 3 după m. P. S. Sa cu suita vor pleca la Sarafola, unde se va oficia serviciul divin, iar la 6 oare va fi plecarea spre B.-Comloș.

Vineri la orele 9 înaltul prelat va vizita comuna Nereău, unde iarăși va oficia serviciu divin și va predica.

Sâmbătă va cerceta Sân-Nicolaul-Mare și instituțiile de aici.

Duminecă P. S. Sa va oficia sf. Liturghie și va predica în Pesac, iar după masă la 3 va cerceta pe credincioșii noștri din Periam.

10 Maiu în Arad. Des de dimineață centrul orașului a îmbrăcat vestmânt de sărbătoare, fălfind pe toate edificiile frumosul nostru tricolor. În fața autorităților militare, județene, a-le orașului și în mijlocul publicului numeros, a elevilor și elevelor dela toate școlile din Arad, în fața bisericii catedrale, sub cerul liber, la ora 10 a. m. s'a săvârșit Te Deumul de 10 Maiu. A pontificat Prea Sf. Sa Dl Episcop eparhial cu asistența clerului arădan. Părintele Alexa Popovici, parohul local, a cuvântat despre însemnătatea zilei. — După serviciul divin a urmat defilarea armatei, a tuturor școlilor precum și a diferitelor societăți sportive, în fața autorităților și publicului select postat în tribunele ridicate naintea Primăriei. Dintre autorități remarcăm pe Prea Sf. Sa Dl Episcop Dr. Gr. Comșa, generalul Șcărisorean, prefectul V. Boneu, sub-

prefectul Aug. Lazar, prefectul poliției Muțiu și primarul Robu. Recepțiile s'a făcut la palatul prefecturii La ora 5 d. m. s'a dat un concert la palatul cultural. Iar seara la ora 9 pe strada principală o lume imenză aștepta conductul de torțe. La 9^{1/2} în sunetul cântecelor și fanfarelor militare și apare pitorescul conduct. Tragerea torțelor sfârșindu-se la ora 10^{1/2}, publicul s'a depertat mângâiat și însufletit de actele menite a ridica fastul zilei.

Sărbătorirea eroilor în Arad. Precum în trecut, așa și în anul acesta memoria ostașilor, eroi, căzuți pe diferitele fronturi, s'a sărbătorit cu fastul vrednic de martiragiul lor. După terminarea sf. Liturghii, fix la ora 10 a. m. clerul din loc, pontificat de Prea Cuv. Sa prof. de teologie Dr. Iustin Suciu, pleacă din catedrală la tribuna frumos decorată din piața catedralei, unde așteaptă public imenz în frunte cu Dl Ministru V. Goldiș și celelalte autorități militare, județene orășenești precum și toate școlile din loc. Să săvârșește Te-Deumul obicinuit, după care procesiunea să pune în mișcare spre monumentul eroilor căzuți, ridicat în curtea cetății.

Aici clerul fungant urcă tribuna din fața monumentului, celebrând părastas pentru iertarea păcatelor și odihna fericită a neuităților eroi ai patriei.

Răspunsurile ecteniilor rostite, îl dă corul teologilor de sub iscusita conducere a prof. At. Lipovan.

După ridicarea colivei, în cuvântări prof. de teol. Caius Turic, generalul Prodan și prof. de liceu Constantinescu. Sunt rostite în amintirea abnegațiunii eroilor căzuți și a jertfei ideale adusă pe altarul neamului românesc.

Publicul este solicitat, a da totdeauna tributul recunoștinței față de martirii eroi, precum a mângâia și a sprijini invalizii și orfanii de războiu, vrednici de mila și cinstirea neamului întreg. — Procesiunea pleacă spre catedrală, iar după împărțirea anaferei publicul să împrăștie la a-le sale, deplângând pe cei pierduți ai lor. Fie-le somnul lui, iar memoria binecuvântată pe veci!

AVIZ. La 21 Mai ora 10 dim. ziua de *Constantin și Elena* se va face sfințirea capelei Internatului diecezan de fete din Str. V. Stroescu. Actul sfințirii se va celebra de cătră P. S. Sa Dl Episcop eparhial Dr. Gr. Comșa. Toți românii de bine cari poartă interes și dragoste pentru instituțiile noastre culturale religioase sunt invitați să ia parte la aceasta serbare.

Invitare. Societatea Stud. Teologi din Arad, aranjează în „Casina Română” din Chișineu un festival urmat de dans în seara zilei de 21 Maiu (Sf. Constantin și Elena) și cu onoare Vă roagă să binevoii a lua parte.

Programul este următorul:

1. „Cuvânt de deschidere” de * * *
2. „Ceriurile spun” de Davidov (Cor).
3. „Rugăciune” de Gr. Alexandrescu, recit de E. Timișan a. II.
4. „Aria lui Cavaradossi” din Tosca și Serenatta spaniolă, exec. de O. Lipovan a. III.
5. „Cântec sărbătoresc” de Karasz (Cor).
6. „Blestemul bardului” de L. Uhland recit. de N. Iliescu a. III.

7. „Ce te legeni codrule“ de Vorobchievici (Cor.)

8. „Marșul libertății“ de I. Vidu (Cor.)

Corul va fi dirijat de d. prof. A. Lipovan. Acompaniamentul la pian va fi susținut de D-ra Dora Neamțu. „Creditorii“ piesă teatrală în 3 acte de B. Luca. Corul va da răspunsurile liturgice la bis. ort. din loc.

După program urmează dans.

Nr. 1734/1926.

CONCURSE.

Pentru îndeplinirea parohiei ort. română a doua din Arad, care este de *clasa primă*, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Venitele parohiei sunt:

1. Una sesiune pământ.
2. Birul parohial.
3. Relut de cortel.
4. Dotațiunea dela oraș.
5. Stolele legale.
6. Intregirea dotației dela Stat.

Alesul va suportă toate impozitele după beneficiul parohial. Va catechiza fără remunerațiune specială, în școlile la cari va fi trimis de superioritatea bisericească.

Doritorii de a reflecta la aceasta parohia vor ajusta rugarea de concurs cu testimoniu de calificatiune pentru parohii de clasa primă, cu testimoniu de maturitate și cu atestat despre serviciul prestat pe terenul bisericesc-școlar și adresându-o Comitetului parohial ort. rom. din Arad, o vor trimite în termenul concursului la Oficiul protopopesc din Arad.

În acest răstimp, pe lângă respectarea dispozițiilor cuprinse în § 33. din Regulamentul pentru parohii și pe lângă înștiințarea prealabilă a protopresbiterului vor avea să se prezinte în sf. biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Intru cât recurentul ar fi din altă dieceză, va dovedi, că pentru a recurge, are consimțământul P. S. Sale Episcopului diecezan.

Comitetul parohial ort. rom. din Arad.

În înțelegere cu: *Traian Vățianu*, protopresbiter.

—□—

3—3

Nr. 237/1926.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de cl. III. din comuna Nadăș, protopopiatul Timișorii, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în „Biserica și Școala“.

Venitele sunt:

1. Una sesiune parohială în esteziune de 32 jugh. parte arător, parte fânaș.
2. Birul legal.
3. Stolele legale.
4. Intregirea dotației preoțești dela Stat.
5. Casă parohială, care se află în stare bună.

Preotul ales va solvi toate dările publice după întrag beneficiul din parohie și va catihiza la școala din loc fără altă remunerație din partea parohiei.

Recursele ajustate cu documentele necesare conform Regulamentului pentru parohii și adresate Comitetului parohial din Nadăș, se vor înainta în termenul concursului oficiului protopop. din Timișoara, iar recurenții se vor prezenta în cutare Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din Nadăș spre a se face cunoscuți poporului.

Recurenții din altă dieceză vor avea să producă act de legitimare dela P. S. Sa dl Episcop al Aradului, că pot recurge.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Dr. P. Țucra* m. p. protopop.

—□—

3—3

În conformitate cu decisul Ven. Cons. diecezan de sub Nr. 1408/926 și cu concluzul sinodului parohial, să escrie concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“ pentru deplinirea *capelanei temporale*, cu drept de succesiune, sistemizată pe lângă parohul Aurel Iancu din Zărând.

Venitele parohiale sunt:

1. Sesia parohială, constătoare din 32 jugh. cadastrale;
2. Usufructul intravilanului parohial;
3. Răscumpărarea birului cu suma de 800 Lei;
4. Stolele legale;
5. Intregirea salarului dela Stat, pentru care însă parohia nu i-a răspundere.

Din venitele înșirate mai sus, capelanul va beneficia jumătate.

Parohia este de cl. I., dar vor fi admiși și recurenții cu calificatiune pentru parohii de clasa II-a.

Alesul va avea să predice când va fi rândul său de serviciu, să catihizeze elevii ortod. dela școlile primare din Zărând și va suporta toate dările după partea sa de beneficiu.

Reflectanții sunt poftiți, ca recursurile adresate comitetului parohial din Zărând și ajustate cu documentele prescise, — cei din altă dieceză și cu act de învoire a P. S. Sale dlui episcop diecezan, — le vor nainta, în termenul de sus la oficiul protopopesc ort. rom. din Ineu (jud. Arad) și cu observarea dispoziției din § 33 a Regulamentului pentru parohii, vor avea a se prezenta în sfta biserică din Zărând, spre a-și arăta desteritatea în oratorie și în cele rituale.

Zărând, din ședința comitetului paroh. ținută la 21 Martie 1926.

Cornel Papp m. p. președinte adhoc.

Dimitrie Fărcaș m. p. notar.

În înțelegere cu: *Ioan Georgia* m. p. presbiter.

—□—

3—3

Concurs repețit.

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. I. Crocna, tractul Buteni, se publică concurs cu termen de 30 zile. Beneficiu: Sesia parohială întregită, bir și stole legale. Intregire de salar dela stat.

La concurs sunt admiși și cu cval. de cl. II-a, iar în lipsa acestora și cu cval. de cl. III-a.

Reflectanții sunt poftiți a se acomoda dispozițiilor regulamentului referitor la îndeplinirea parohiilor vacante.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu: *F. Roxin*, protopresbiter.

2—3

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: Prefectura Județului.